

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Marek Grochowski

„Społeczne uwarunkowania rozwoju polskiego państwowego przemysłu zbrojeniowego – studium socjologiczne”

Głównym celem pracy była charakterystyka najważniejszych uwarunkowań rozwoju polskiego, państwowego przemysłu zbrojeniowego.

Praca składa się z 5 głównych części, z których pierwsze dwie mają charakter teoretyczny, a pozostałe 3 stanowią opis podejścia badawczego, wyników przeprowadzonych badań ilościowych oraz jakościowych. W części teoretycznej dokonano przeglądu wybranych perspektyw teoretycznych odnoszących się do rozwoju społecznego. Szczególny nacisk położono na klasyczne koncepcje – ewolucjonizmu i teorie modernizacji, charakterystykę typologii społeczeństw oraz dorobku wybranych teoretyków rozwoju społecznego. W drugim podrozdziale uwaga została skierowana na ważne koncepcje teoretyczne pojęcia pracy - industrializm i postindustrializm. Opis teoretycznych koncepcji odnoszących się do rozwoju przemysłu objął kilka najważniejszych wymiarów takich jak: zarządzanie w społeczeństwie przemysłowym i poprzemysłowym, technologie i uwarunkowania wprowadzania innowacji oraz ryzyko w tym kontekście, odpowiedzialność w społeczeństwie przemysłowym i poprzemysłowym, znaczenie elity oraz rozwój regionalny w kontekście znaczenia wiedzy i innowacji. Rozdział drugi to przybliżenie rozwoju przemysłu zbrojeniowego – jego historyczne i aktualne uwarunkowania oraz bariery i szanse rozwoju polskiego przemysłu zbrojeniowego na tle globalnych trendów. Ostatni podrozdział teoretyczny to analiza znaczenia kapitału społecznego i kapitału ludzkiego w kształtowaniu polskiego przemysłu zbrojeniowego. W rozdziale metodologicznym opisano cel badań, podstawowe pojęcia, główne pytania i hipotezy badawcze. Przedstawiono zastosowane metody i techniki badawcze, narzędzia badawcze, organizację badań oraz zakres terytorialny analizy - specyfikę regionów i badanych spółek. Zasadnicza - część empiryczna pracy to rozdział czwarty, w której analizie poddano 352 ankiety. Została ona podzielona na kilka podrozdziałów tematycznych. Po przedstawieniu charakterystyki społeczno-demograficznej badanych przeanalizowano także opinie respondentów w zakresie czynników rozwojowych przedsiębiorstwa, czynników oporu wobec zmian, osobistego stosunku badanych do pracy oraz ich hierarchię wartości, opinie respondentów na temat polityki personalnej przedsiębiorstwa oraz ocenę działalności przedsiębiorstwa w ramach współpracy z

placówkami naukowo – badawczymi oraz odpowiedzialności społecznej. Rozdział piąty jest dopełnieniem badań ilościowych, a odnosi się do jakościowych analiz wywiadów przeprowadzonych z 16 top-menedżerami spółek zbrojeniowych. Do pracy dołączone są: bibliografia, spis tabel, wykresów i rysunków, lista spółek, w których przeprowadzono badania ilościowe oraz narzędzia badawcze – kwestionariusz ankiety oraz dyspozycje do wywiadów swobodnych.

Główne wnioski z badań sprowadzają się do kilku obszarów:

1. Dla badanych „pomoc zawodowa” i „doświadczenie zawodowe” są dwiema najważniejszymi wartościami, w kolejności dalszej znajdzie się „odpowiedzialność za swoją pracę” – są to zatem wartości, wokół których można budować klimat dla dalszego rozwoju.
2. Stosunkowo duży opór pracowników wobec ewentualnych zmian nie będzie wynikał z obaw o utratę pracy, a raczej z obaw przed zmianą warunków zatrudnienia.
3. Badani są w większości pozytywnie nastawieni do funkcjonowania przedsiębiorstw, w jakich pracują i również pozytywnie oceniają atmosferę tam panującą. Mimo tych optymistycznych nastrojów respondenci są świadomi konieczności „zmiany pokoleniowej”.
4. Respondenci ostrożnie, ale raczej pozytywnie oceniają swoje zarządy spółek. W przypadku ocen współpracy z rządem/ministerstwem jako organem właścicielskim mają już zdecydowanie większy problem, co wynika najprawdopodobniej z niewielkiej świadomości kierunków, w jakim podąża ten segment przemysłu oraz z roli związków zawodowych.
5. Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw branży zbrojeniowej ogranicza się do wymiaru wewnętrznego, rozumianego głównie jako pomoc socjalna oraz sporadycznych działań charytatywnych
6. Nieliczne spółki współpracują z zagranicznymi kontrahentami, a co za tym idzie – funkcjonują na tych rynkach.
7. Biorąc pod uwagę współpracę naukową, większość badanych ma słabą wiedzę w tym zakresie, a z przeprowadzonych rozmów wynika, że nie jest to pierwszoplanowa aktywność. Jedynie nieliczne zmodernizowane zakłady podejmują próby pozyskiwania nowych rozwiązań przy współpracy z ośrodkami naukowymi.

Przedstawiona praca – mimo zebranego interesującego materiału – nie pretenduje do wyczerpującego przedstawienia problematyki, jednak w opinii autora mogłaby stanowić bazę do wprowadzenia koniecznych korekt w budowaniu strategii rozwoju polskiego państwowego przemysłu zbrojeniowego.